

(2)

(D) IV. 1. Tantárgyleírások

Tantárgy neve: Ipar- és közlekedésföldrajz (Az Általános társadalom- és gazdaságföldrajz c. tantárgy részeként)	
Mely szakokon oktatják: földrajz-, földrajz-x, geográfus szak	
Tantárgyfelelős neve: dr. Antal Zoltán	Tantárgyfelelős beosztása: rf. egyetemi docens

Tantárgy besorolása: szigorlattal záródó főkéllégium	
Tantárgy heti óraszám: 3	tanóra elmélet
Tantárgy heti óraszám: 2	tanóra tantermi gyakorlat
Tantárgy heti óraszám: –	tanóra laboratóriumi gyakorlat
Előírt külső szakmai gyakorlat: –	
Tantárgy összóraszám: 70 (42+28)	tanóra
Tantárgy félévigénye: egy	félév (a 3. félév)
Számonkérés módja: kollokvium (és a 4. félév végén összevont szigorlat)	
Tantárgyhoz rendelt kreditek száma: –	kredit –

Tantárgy elsajátításához feltételezett tudásanyag, előképzettségi szint:

A kötelező középiskolai tananyag.

Tantárgy célja, célkitűzései:

Az általános gazdaságföldrajzon belül a világ ipar- és közlekedésföldrajzról ágazati és területi vonatkozásban átfogó ismereteket adni. Ezzel a tantárgy hozzájárul a társadalomföldrajzi világkép kialakításához és a felsőbb évfolyamokon zajló szakképzés alapozásához. A célkitűzések közé tartozik az ipar- és közlekedésföldrajz fejlődéstörténetének szakaszolása, társadalmi jelentőségének bemutatása, a húzó iparágak és korszerűsödő szállítás gazdaság- és területfejlesztő hatásainak vázolása, a tudományos technikai forradalom sokoldalú ipari és társadalmi következményeinek kibontása (ipar és szolgáltatás viszonya stb.). A stúdium keretében készséget kívánunk kialakítani a társadalom és természet változó kapcsolatának felismerésére és kezelésére. Végül be kívánjuk mutatni a témakörben fejlődő és változó nemzetközi gazdasági kapcsolatokat, az eltérő fejlettségű országsoportok iparosításának érdekeit.

A tantárgy évközi ellenőrzés módjai:

- zárthelyi dolgozat
- gyakorlaton kiselőadás
- önálló írásbeli dolgozat választott témából (8-10 oldal)

A tantárgy tartalma:

– Az ipar és közlekedés fejlődése különböző korokban, súlypontozva a XVIII-XIX. századi, majd a XX. századi ipari forradalomra és annak társadalmi-gazdasági következményeire.

– A továbbiakban blokkokva rendezve **ágazati bontásban** mutatjuk be az energiagazdaság, a fekete- és színesfémkohászat, a gépipar, a vegyipar, a könnyű- és élelmiszeripar továbbá a kézműipar gazdaságföldrajzi kérdéseit. A célkitűzéseknek megfelelően a korszerű ún. húzó iparágakra (járműipar, a programvezérelt termelésirányítást és automatizálást elősegítő számítógépgyártás, olefinkémia stb.) helyezük a hangsúlyt. Az egyes iparágak esetében bemutatjuk a XX. század második felében kibontakozott tudományos-technikai forradalom területi, szerkezetátalakító, foglalkoztatási stb. hatásait.

(D) IV. 1. Tantárgyleírások**FOLYTATÁS**

Tantárgy neve: Ipar- és közlekedésföldrajz

A tantárgy tartalma folytatás:

– Az ágazatok után az **eltérő ipari fejlettségű országok és területek** kialakulását, azok változását (szerkezeti átalakulását) mutatjuk be. Az eltérő fejlettség okai között rámutatunk a természeti tényezőkre (terület-nagyság, nyersanyagforrások, földrajzi fekvés stb.), valamint a társadalmi feltételek (munkaerő-ellátottság, tőkeerő, technikai fejlettség, innováció stb.) eltéréseire. Az eltérő fejlettség illusztrálására, mennyiségi és értékmutatók mellett, bemutatjuk az ellátottsági színvonalat (egy főre jutó termelés és fogyasztás eltéréseit), a termelés valamint az export és import szerkezetét. Ebbe a csoportba tartozik az iparral kapcsolatos környezeti problémák eltérő kezelése is.

– A területi áttekintés után a szintén történelmileg változó **nemzetközi munkamegosztást**, annak szerkezetét és területi jellegzetességeit vázoljuk. A nemzetközi együttműködés keretében a külkereskedelem tényein kívül a nemzetállamok ipari termelésének egyre erősebb összekapcsolódását, a tőke- és technológiai transzfer erősödését is bemutatjuk.

– A befejező előadások az egységes, kölcsönhatásban fejlődő közlekedési és távközlési rendszer ágazati és területi jellegzetességeivel foglalkoznak, különös tekintettel a tudományos-technikai fejlődésre és a versenyhelyzet keltette korszerűsítésekre.

Kötelező és ajánlott jegyzetek, irodalom jegyzék:

- Antal Zoltán–Wiegand Győző: Általános gazdaságföldrajz. (Atomenergetika.) Tankönyvkiadó, Budapest, 1982.
- Máthé Árpád: Technológiai alapismeretek földrajz szakos hallgatóknak. Tankönyvkiadó, Budapest, 1990.
- KSH Tájékoztatási Főosztály: Nemzetközi Statisztikai Zsebkönyv, Budapest, 1988.
- Antal Zoltán–Wiegand Győző–Perczel György: A villamosenergia rendszerek gazdaságföldrajzi problémái. Tankönyvkiadó, Budapest, 1974.
- Erdősi Ferenc: A légi közlekedés földrajza. University Press, Pécs, 1997. (Verkehrgeographie, Dresden, 1987.)

A tantárgy tárgyi szükségletei:

- tanterem, tábla, kréta
- írás-, diavetítő, egyéb demonstrációs eszközök (makettek, ipari termékek, oktatófilmek)
- falitérképek, atlaszok
- nemzetközi statisztikai évkönyvek

Tantárgyi vonatkozású kutatások:

Az előadó és gyakorlatvezető az ipar- és közlekedésföldrajzból több könyvet és sok szakcikket publikált. Ilyen kutatás most is folyamatban.

A tantárgy minőségbiztosítási módszerei:

Nemzetközi konferenciákon részvétel. Üzemlátogatás. Ipari szakemberekkel konzultáció. Az egész világon zajló fejlődést az ipar- és közlekedésföldrajz terén a hazai és nemzetközi szakirodalomból (nemcsak geográfiai kiadványokból) nyomon lehet (illetve szükséges) követni. Ez tananyagszelekcióval jár.

A tantárgy fejlesztési politikája:

Az elméleti órákon egyrészt a területfejlesztés gyakorlatához kapcsolódó anyagrészek erősítése, másrészt a világgazdaság fejlődéséhez és változásaihoz igazodó korszerűsítés, szelekció. A demonstrációs eszközök megújítása.

Személyi feltételek (létszám, felkészültség):

Az előadásokat dr. Antal Zoltán rf. egyetemi docens, DSC tartja, a gyakorlatokat dr. Vidéki Imre egyetemi adjunktus, PhD vezeti.